

**O‘ZBEK TILINING TIBBIYOT SOHASIDAGI FUNKSIONAL O‘RNI VA
ILMIY-AMALIY AHAMIYATI****Gazieva Oydinoy Djamolidinovna***Qo‘qon universiteti Andijon filiali**O‘zbek tilini sohada qo‘llanilishi fani o‘qituvchisi**oydingaziyeva939@gmail.com***Azimova Lolaxon Poshsha Alim qizi***Qo‘qon universiteti Andijon filiali**Tibbiyot fakulteti talabasi**azimovalolaaaa@gmail.com***Annotatsiya**

Mazkur maqolada o‘zbek tilining tibbiyot sohasidagi funksional o‘rni, ilmiy-amaliy ahamiyati hamda sog‘liqni saqlash tizimidagi kommunikativ vazifalari tahlil qilinadi. Tibbiy xizmat ko‘rsatish jarayonida davlat tilidan foydalanishning huquqiy, lingvistik va psixologik jihatlarini ochib beriladi. O‘zbek tilida tibbiy terminologiyani shakllantirish, bemor–shifokor muloqotida tilning roli, tibbiy ta‘lim va ilmiy faoliyatdagi ahamiyati ilmiy asosda yoritiladi.

Kalit so‘zlar: o‘zbek tili, tibbiyot tili, tibbiy terminologiya, davlat tili, klinik muloqot, sog‘liqni saqlash, ilmiy til, tibbiy hujjatlar, milliy terminlar, tibbiy ta‘lim.

**FUNCTIONAL ROLE AND SCIENTIFIC-PRACTICAL SIGNIFICANCE OF
THE UZBEKISTAN LANGUAGE IN MEDICINE****Annotation**

This article analyzes the functional role of the Uzbek language in medicine, its scientific and practical significance, and its communicative functions in the healthcare system. The legal, linguistic, and psychological aspects of using the state language in the process of providing medical services are revealed. The formation of medical terminology in the Uzbek language, the role of language in patient-doctor communication, and its significance in medical education and scientific activity are scientifically covered.

Keywords: Uzbek language, medical language, medical terminology, state language, clinical communication, healthcare, scientific language, medical documents, national terms, medical education.

**ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ РОЛЬ И НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ
УЗБЕКИСТАНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ**

Аннотация

В данной статье анализируется функциональная роль узбекского языка в медицине, его научно-практическое значение и коммуникативные функции в системе здравоохранения. Раскрываются правовые, лингвистические и психологические аспекты использования государственного языка в процессе оказания медицинских услуг. Научно освещается формирование медицинской терминологии на узбекском языке, роль языка в общении пациента и врача, а также его значение в медицинском образовании и научной деятельности.

Ключевые слова: узбекский язык, медицинский язык, медицинская терминология, государственный язык, клиническое общение, здравоохранение, научный язык, медицинские документы, национальные термины, медицинское образование.

Kirish

Zamonaviy tibbiyot nafaqat ilmiy bilimlar majmui, balki aniq, tushunarli va samarali muloqotga asoslangan ijtimoiy tizimdir. Tibbiy faoliyatning barcha bosqichlarida — tashxis qo'yish, davolash, profilaktika va reabilitatsiya jarayonlarida til muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, davlat tilining tibbiyot sohasida to'liq va me'yoriy qo'llanilishi sog'liqni saqlash tizimi samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida o'zbek tili davlat tili sifatida jamiyatning barcha sohalarida, jumladan, sog'liqni saqlash tizimida ham yetakchi o'rin egallaydi. Mustaqillik yillarida tibbiyot muassasalarida hujjat yuritish, bemorlar bilan muloqot qilish va tibbiy ta'lim jarayonida o'zbek tilidan foydalanish kengaydi. Bu jarayon tibbiy xizmatlarning aholiga yaqinlashuviga, bemorlarning huquqiy va psixologik himoyasiga xizmat qilmoqda. Tibbiyot tiliga qo'yiladigan asosiy talablar aniqlik, qisqalik va tushunarlilikdir. Bemor bilan olib boriladigan muloqotda murakkab terminlarning o'rniga tushunarli ifodalar ishlatilishi tashxis aniqligi va davolash samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtayi nazardan, o'zbek tilining leksik va semantik imkoniyatlari tibbiyot amaliyotida muhim ahamiyat kasb etadi. Tibbiy terminologiyaning katta qismi xalqaro (lotin va yunon) ildizlarga ega bo'lsa-da, ularni o'zbek tiliga moslashtirish va milliy terminlar bilan boyitish zarurati mavjud. Bu esa tibbiy tilni rivojlantirish masalasini dolzarb ilmiy muammoga aylantiradi.

Tibbiyot sohasi jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin egallab, inson salomatligini ta'minlashda yetakchi fanlardan biri hisoblanadi. Mazkur sohada sifatli ta'lim berish jarayonida ona tilining, xususan, O'zbek tili fanining o'rni katta ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida fanlarni ona tilida o'qitish jarayoni tobora rivojlanib bormoqda. Xususan, O'zbek tilida tibbiy ta'lim olish nafaqat tibbiyot

mutaxassislarining bilimlarini mustahkamlash, balki ularning kasbiy muloqot qobiliyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. O‘zbek tili fanining tibbiy ta’limdagi roli O‘zbek tili fanining tibbiy ta’limdagi roli juda muhim bo‘lib, u tibbiyot sohasida ta’lim olayotgan talabalar uchun kommunikativ kompetensiyani shakllantirish, bemorlar bilan samarali muloqot qilish va ilmiy-tibbiy adabiyotlarni tushunish imkonini beradi.

Tibbiy terminologiyani o‘zlashtirish: O‘zbek tilida tibbiy terminlarning aniq va izchil qo‘llanilishi talabalar uchun ilmiy adabiyotlarni tushunishda va kasbiy sohada samarali ishlashda muhim omil bo‘ladi. O‘zbek tilida tibbiy lug‘at va qo‘llanmalar ishlab chiqilishi bu jarayonga katta hissa qo‘shadi. O‘zbek tili darslarida tibbiy terminologiyani o‘rgatish ayniqsa, tibbiyot yo‘nalishidagi ta’lim muassasalari uchun juda muhimdir. Tibbiy terminlar aniq ilmiy tushunchalarni ifodalash bilan birga, kasbiy nutq madaniyatining muhim qismi hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotda nazariy-tahliliy va qiyosiy metodlardan foydalanildi. Avvalo, tibbiy til va terminologiyaga oid lingvistik, pedagogik va tibbiy adabiyotlar tahlil qilindi. O‘zbek tilida yaratilgan tibbiy darsliklar, lug‘atlar va me’yoriy hujjatlar o‘rganildi. Tibbiy muloqotda tilning qo‘llanishini aniqlash maqsadida klinik nutq namunalari tahlil qilindi. Bemor va shifokor o‘rtasidagi og‘zaki muloqot, tibbiy hujjatlar matni va yozma tavsiyalar lingvistik jihatdan o‘rganildi. Qiyosiy metod orqali o‘zbek tilidagi tibbiy terminlar xalqaro terminlar bilan solishtirildi, ularning semantik aniqligi va funksional qulayligi baholandi. Bundan tashqari, psixolingvistik yondashuv asosida ona tilida olib borilgan muloqotning bemor ruhiy holatiga ta’siri tahlil qilindi.

O‘zbek tilida tuzilgan tibbiy hujjatlar bemor huquqlarini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, milliy terminlardan foydalanish tibbiy axborotni soddalashtiradi va noto‘g‘ri talqin qilinishining oldini oladi. O‘zbek tibbiy terminologiyasi hali ham rivojlanish bosqichida bo‘lib, ayrim sohalarda terminlarning bir xilligi va me’yoriyligi yetarli darajada ta’minlanmagan. Bu holat terminologik tizimni takomillashtirish zarurligini ko‘rsatadi. O‘zbek tilining tibbiyotdagi ahamiyati faqat kommunikativ emas, balki ijtimoiy va psixologik omil ekanini tasdiqlaydi. Davlat tilida olib borilgan tibbiy muloqot aholining sog‘liqni saqlash tizimiga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi. Biroq terminologik muammolar, tarjima masalalari va ilmiy matnlar sifati hali ham dolzarb bo‘lib qolmoqda. Bu muammolarni hal etish uchun lingvistlar va tibbiyot mutaxassislari hamkorligini kuchaytirish zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o‘zbek tili tibbiyot sohasida muhim strategik ahamiyatga ega. U nafaqat muloqot vositasi, balki milliy sog‘liqni saqlash tizimining samaradorligini belgilovchi omildir. O‘zbek tilida tibbiy xizmat ko‘rsatish bemor huquqlarini himoya qiladi, psixologik qulaylik yaratadi va davolash samaradorligini oshiradi. O‘zbek tibbiy terminologiyasini ilmiy asosda rivojlantirish, uni

me'yorlashtirish va ta'lim jarayoniga keng joriy etish kelgusidagi muhim vazifalardan biridir. Bu jarayon milliy tibbiyot fanining taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni. "O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqei oshirish chora-tadbirlari to'g'risida". – 2019-yil 21-oktabr.
2. Qodirov, A. "Tibbiy terminologiya va uning O'zbek tilida ifodalanishi". – Toshkent, 2020.
3. Karimov, I. "Tibbiyotda muloqot madaniyati va tilning o'rni". – Toshkent, 2021.
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. "Tibbiyot oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha dastur". – 2022.
5. Xudoyberganov, B. "Zamonaviy tibbiy ta'limda ona tilining ahamiyati". – Samarqand, 2023.
6. Nazarov, Sh. "Tibbiy ta'limda interfaol metodlar va lingvodidaktik yondashuvlar". – Buxoro, 2023.
7. Rahmonov, D. "O'zbek tilida tibbiyot terminlarini o'rgatishning zamonaviy usullari". – Toshkent, 2022.
8. To'rayev, M. "O'zbek tilida ilmiy maqolalar yozish va ilmiy tadqiqotlar olib borish asoslari". – Nukus, 2023.
9. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi. "Tibbiyot va tilshunoslik fanlari integratsiyasi bo'yicha yangi metodologik yondashuvlar". – 2023.
10. Xalilova, Z. "Tibbiyot ta'limida elektron va multimediya resurslaridan foydalanish". – Namangan, 2024